

νικῶν νά ψιλοζυγιάσῃ τὰ δεκαδικὰ τῶν βαθμῶν ποῦ θά ἔδινε. Γενικά ὅμως ή ὅλη μετάφρασι μπορεῖ νά θεωρηθῇ ὅχι μόνο μιὰ εἰλικρινής ἐργασία παρὰ καὶ ἕνα σωστὸ δημιουργῆμα μὲ ἀμεμπτη γλώσσα, μὲ φρᾶσι γλαφυρὴ δίχως καμμιάν ἐκχήτησι.

Γιὰ τὸ παίξιμο τοῦ ἔργου θά παρατηροῦσε κανεὶς πολλὰ πράγματα. Πρῶτα πρῶτα τὴν μουσικὴν. Μιὰ παρατηροῦσα τοῦ Γκεζαβιέ Λεροῦ, ποῦ ἐσχάτως ἀπέθανε, ζητεῖ νά μιμηθῇ, εἰναι ἀλλήθεια, τὰ ἀρχαῖα χάλκινα ὄργανα καὶ τὸν αὐλὸν καὶ συνοδεύει τὴν τραγῳδία. Εἶναι ὅμως δλῶς διόλου αὐτὴ ή μουσικὴ περιττὴ καὶ δὲ χρησιμεύει παρὰ στὸ νά ἐπιβραδύνῃ ἀσυγχώρητη τὴ γενικὴ ἐπτύλιξι τοῦ ἔργου ποῦ ἀκριβῶς ἐπειδὴ δὲν ἔχει δραματικὴ δρᾶσι κατὰ τὴν κοινὴ σημασία τῶν λέξεων πρέπει νά παιχτῇ μὲ μάλιν κάποια ζωηράδα. 'Ο μουσουργὸς ποῦ θὰ μείνῃ γνωστὸς ὡς συνθέτης τοῦ «Σε μινώ» δὲν κερδίζει τίποτε μὲ αὐτὴ τὴν ἐμβρυακὴ παρατοῦντα τῶν «Περσικά».

'Ο σκηνικὸς διάκοσμος εἶναι κάπως παράξενος: ὁ τάφος τοῦ Δαρείου πάνει σχεδὸν ὅλη τὴ σκηνὴ ποῦ σένα φόντο ἀκαθόριστο οὐδανοῦ παρουσιάζει σᾶν ἐρημιά. 'Ο χορὸς—οἱ σύμβουλοι τοῦ Κράτους—δὲν ἔχουν ἀνάγκη νά βγοῦνε μακρινά ἔξω στὸν τάφο τοῦ Δαρείου ν' ἀνταλλάξουν τὴς ἀνησυχίες ποὺ τοὺς τρώγουν τὴν καρδιά. Μπωνιοβγαίνοντας στὸ παλάτι σὲ μάλιν νά ποῦμε πλατεῖα, ἐκεῖ ποῦ στάθηκε καὶ τὸ μνημεῖο τοῦ δοξασμένου Πέρση θά βροῦν τὴν "Ατοσσα, θάρρης ὁ 'Αγγελος καὶ ἀργότερα θά περάσῃ ὁ Ξέρξης γυρνῶντας ήττημένος στὸ πατρικὸ μέγαρο. Γιαύτους τοὺς λόγους, ἔπειτε στὴ σκηνὴν νά φαίνονται τούλαχιστον τὰ παρατήματα τῶν περσικῶν ἀνακτόρων ή νά μαντεύονταν κάπως κοντήτερα.

"Ελειπε ή ἀσιατικὴ φορτικὴ μεγαλοπρέπεια ἀπὸ τὴ σκηνοθεσία. 'Η εἰσόδος τῆς "Ατοσσας ποῦ πρέπει νά συνοδεύεται ἀπὸ διὰ μπορεῖ νά φανταστῇ μιὰ βάρβαρη αὐτοκρατορικὴ αὐλή, εἰναι πεντηρὴ καὶ μίζερη' δὲν θὰ ἔλεγε κανεὶς βασιλίσσα, τὸ πολὺ μιὰ πριγκηπέσσα παρακατανή κι ἀστήμαντη. Κι ἔχει τόση σημασία στὸ δρᾶμα ή ἀσιατικὴ χλιδὴ ἐν ἀντιθέσει μὲ τὴν ἑλληνικὴ σεμνὴ λιτότητα! 'Η λιτότης ηταν ἀττικὴ ἀρετή.

"Ἡ ἐντύπωσι ποῦ ἔκρημε τὸ ἔργο στὸ κοινὸ εἶναι πολυποίκιλη. "Ἄλλοι γελοῦσαν δταν ὁ χορὸς ἔπειτε κατάμουστρα στὸ δεξιό τοῦ πρόσωπου τῆς "Ατοσσας ἔπειπλωμένης (θὰ ηταν καλλίτερα νά γελοῦσαν μὲ τοὺς ἀδέξιους βουβούς θεατρίνους ποῦ ἀποτελοῦσαν τὸ χορὸ καὶ δὲν ἔχουναν νά σύρουν τὰ κανιά τους) καὶ ἄλλοι ἔδειχναν πραγματικῶς ἐνδιαφέρο στὴν παράστασι. 'Ως τόσο ὁ κόσμος φαίνονταν λιγάκι ξαφνισμένος. Τὸ πείραμα ὅμως νά παιχτῇ Αισχύλος—πέτυχε, καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ μόνο ποῦ πρέπει νά μᾶς ἐνδιαφέρῃ.

Μιὰ μικρὴ παρατήρηση τελειώνοντας. 'Η μετάφρασι εἶναι ἀφιερωμένη «ἐπ' ὄνόματι τοῦ Αισχύλου» στὸ γάλλο πρωθυπουργό. Οἱ μεταφραστὲς δὲν μποροῦσαν μονάχοι τους νά κάμουν αὐτὴ τὴ διατύπωσι;

Μ. ΒΑΛΣΑΣ

ΠΑΡΙΣΙ, 21.5.1919.

X. A. ΝΟΜΙΚΟΥ, "Η ΛΕΓΟΜΕΝΗ ΡΟΔΙΑΚΗ ΑΓΓΕΙΟΠΛΑΣΤΙΚΗ".* — Είναι ἀναμφισβήτητο ὅτι τὸ ἐνδιαφέρο καὶ ή ἐκτίμηση γιὰ τὰ ἔργα ποὺ ἐπέτελεσαν οἱ πρόγονοί μας αὐξάνει ἡμέρᾳ τὴν ἡμέρα. Γιὰ τὴν κλασικὴ τέχνη, τὸ ἀναδρομικό τοῦτο ἐνδιαφέρον ὄρχισε ἐδῶ καὶ πολλὸ χρόνια, τώρα δὲ τελευταῖα παρατηρεῖται, ὅτι ή φιλάρχων αὐτὴ τάση ἔξαντλήθηκε, ἀκολουθώντας μιὰν ἄλλη κατεύθυνση. Σήμερα τὸ μεγαλύτερο ἐνδιαφέρον φάνεται νά συγκεντρώνεται, γιὰ τὴν ὥρα τουλάχιστον, πάνω στὰ ἔργα τοῦ μεσαιωνικοῦ ίδιαίτερη δὲ προσοχὴ δόθηκε στὴν ιστορία τῆς Μουσουλμανικῆς κεραμικῆς τέχνης. Τὸ ἐνδιαφέρον ὅμως αὐτὸ περιωδόθηκε στὸν κύκλο τῶν ἔνειν μελετητῶν, ἀφοῦ οἱ δμοεθνεῖς μας περιφρόνησαν τὴν μελέτη τοῦ ἀξιόλογου τούτου κλάδου τῆς Τέχνης. Χάσμα λοιπὸν αἰσθητὸ διακρίνονταν στὴ σειρὰ τῶν ἑλληνικῶν δημοσιευμάτων καὶ τὸ χάσμα τοῦτο ἀκριβῶς, μὲ ἀξιέπαινη τόλμη, ἔρχεται νά γεφυρώσῃ ὁ Κ. Νομικὸς μὲ τὴ δημοσίευση τοῦ ἔργου του.

Λέγω μὲ τόλμη γιατὶ ή δυσκολία τῆς ἐπιχειρήσεως είναι τέτοια ποὺ νά τρομάζῃ καὶ τοὺς πιὸ τολμηρούς. 'Η ιστορία τῆς Μουσουλμανικῆς κεραμικῆς τέχνης βρίσκεται σήμερα ἀκόμη μέσα στὰ σπάργανα, ή δὲ δλοκληρωτικὴ ἐλλειψη συγχρόνων πληροφοριῶν, διηγάλωσις τῶν γενικῶν ἀπόψεων καὶ δὲ μεγαλύτερος τῶν λεπτομερειῶν, ἔκαμπαν τὴ μελέτη

* Αλεξανδρεία 1919. (Τυπογραφεῖον Κασιμάτη & Ιωνᾶ).

τούτη νά θεωρεῖται ώς τὸ τραχύτερο κεφάλαιο τῆς ἴστορίας τῆς Τέχνης. Καὶ οἱ μὲν ἀνακαλύψεις τῶν τελευταίων χρόνων πλούτισαν σημαντικὰ καὶ διαφώτισαν πολλὰ σκοτεινὰ σημεῖα τῆς τέχνης αὐτῆς, ἀλλὰ ἐδημιουργήσαν ὅμως μαζὶ καὶ ἀπειράθιμες παράτολμες ὑποθέσεις καὶ θεωρίες ἐπικίνδυνες ποὺ δὲν εὔκολύνουν τὴν ἔξαριθμωση τῆς ἀλήθειας.

Τὸ βιβλίο τοῦ κ. Νομικοῦ εἶνε, γιὰ τὴν περίσταση, ἔνας δόηγός ἀλάθευτος ποὺ φέρει ἀσφαλῶς τὸν ἀναγνώστη ἀνάμεσα ἀπὸ τὸ δαιδαλὸ τῶν ὑποθέσεων καὶ θεωριῶν τούτων οἱ δοποῖς περισσότερο περιπλέκουν, πρὸς τὸ παρόν, τὴν μελέτη τοῦ κλάδου αὐτοῦ τῆς τέχνης.

Μὲ τὴν ἐλπίδα δὲ ὅτι τὸ θέμα του θὰ μποροῦσε νὰ προσελκύσῃ καὶ ἀναγνῶστες, χώρια ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀσχολοῦνται εἰδικὰ μὲ τέτοιου εἴδους ἀναγνώσματα, ἀπῆλλαξε τὸ βιβλίο του, ὃσο τοῦ ἦταν δυνατό, ἀπὸ κάθε τεχνικὸ μέρος καὶ κάθε λεπτομερῆ συζήτηση πάνω σὲ ἀμφισβητούμενα σημεῖα. Προσπάθησε κυρίως νὰ μεταδώσῃ τὶς σημερινὲς ἐπὶ τοῦ προκειμένου γνώσεις μας καὶ νὰ συνοψίσῃ μὲ ἀρριθμεῖα τὰ πιὸ πρόσφατα δεδομένα ποὺ ἐκρίθηκαν ἀρκετὰ ἀσφαλῆ.

“Οσο γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ ἔργου μποροῦμε νὰ ποῦμε ὅτι ὁ κ. Νομικός ἔδιάλεξε τὸν καλύτερο τρόπο περιγραφῆς.

Χωρίζει τὸ ἔργο του σὲ τέσσερα κεφάλαια. Στὸ πρῶτο γιὰ νὰ ἐλκύσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν ἀναγνωστῶν τον πάνω σὲ θέμα ὅτὸ δοποῖ καμιὰ ώς τὴν ὥρα δὲν δόθηκε προσοχή, ἐπιτήδεια κολακεύει τὴν πατριωτικὴ ἀδυναμία τῶν δομοεθνῶν του, συνδέει δηλαδὴ μὲ ἐπιτυχία τὴν Βυζαντινὴ μὲ τὴν Μουσουλμανικὴ τέχνη, καὶ μᾶς παρουσιάζει τὴν μελέτη τῆς τελευταίας αὐτῆς ώς ἀπαραίτητη γιὰ τὴν ἀρτια γνώση τῆς Βυζαντινῆς ποὺ τόσο, ἀπὸ ἐθνικῆς ἀπόφεως, μᾶς ἐνδιαφέρει. “Ἐπειτα θίγει δύο ζητήματα ποὺ δλοένα συνζητοῦνται οἱ εἰδικοί, τὴν καταγωγὴ τῆς Μουσουλμανικῆς κεραμικῆς τέχνης καὶ τὴν κοιτίδα κάθε παραγωγῆς της. Χωρὶς νὰ ἔμπη σὲ λεπτομέρειες, δίνει μιὰ ἰδέα ἀρκετὰ σαφῆ τῶν λόγων ποὺ φέρονται σὲ ἀμηχανία τοὺς εἰδικοὺς ἀναφορικά μὲ τοὺς καθορισμοὺς αὐτούς. Καὶ τέλος καθορίζει τὴν θέση ποὺ κατέχουν τὰ λεγόμενα Ροδιακὰ προϊόντων στὴ σειρὰ τῶν προϊόντων τῆς Μουσουλμανικῆς κεραμικῆς τέχνης.

Τὸ δεύτερο καὶ τρίτο κεφάλαια δίνουν μιὰ σύντομη ἐπισκόπηση τῶν ἄλλων κλάδων τῆς Μουσουλμανικῆς κεραμουργίας ποὺ ὑπῆρξαν πρόδρομοι τοῦ Ροδιακοῦ. Τὰ δύο αὐτὰ κεφάλαια, ἀν καὶ ὅχι ἀπαραίτητα ἀποτελοῦν ώς τόσο μιὰ ἀπὸ τὶς σημαντικῶτερες ἀρετές τοῦ ἔργου. Μὲ τὴν λεπτομερῆ καὶ ἀρτια περιγραφὴ τῶν προϊόντων κάθε κλάδου : Μεσοποταμίας, Αλγύπτου, Συρίας καὶ Περσίας, δ. κ. Νομικός προσφέρει στὸν ἀναγνώστη του εὔκολους παραλληλισμοὺς μὲ ἀρκετὰ στοιχεῖα γιὰ νὰ μορφώσῃ μόνος του μιὰ γνώμη σχετικὴ μὲ τὴν καταγωγὴ τῶν λεγόμενων Ροδιακῶν προϊόντων.

Τὸ τέταρτο κεφάλαιο ἀποτελεῖ τὸ κύριο θέμα τοῦ δλου ἔργου. Πρῶτα πρῶτα ὁ κ. Νομικός ἔξετάζοντας τὸν προορισμὸ τῶν Ροδιακῶν προϊόντων συμφωνεῖ ὅρθωτα μὲ τὴν γενικὰ ἐπικρατοῦσα σήμερα γνώμη ὅτι τοῦτα χρησίμευαν ὅχι μόνο γιὰ νὰ στολίζουν ἄλλα καὶ γιὰ τὶς ἀνάγκες τοῦ σπιτιοῦ. “Ἐπειτα ἀσχολεῖται μὲ τὸν τρόπο καὶ τὰ ὑλικὰ τῆς κατασκευῆς των. Γιὰ τοὺς λόγους ποὺ ἐκθέσαμε πιὸ πάνω δὲν μπαίνει σὲ λεπτομέρειες. “Αν καὶ δὲν ύπα ἐπιδοκίμαζα μιὰ τέτοια προσπάθεια εἰμια ὥστόσο τῆς γνώμης ὅτι ἔνεκα τῆς μεγάλης σημασίας ποὺ ἔχουν τὰ συμπεράσματα τῆς μελέτης αὐτῆς δ. κ. Νομικός δὲν θὰ ἔβλαπτε τὸ ἔργο του ἀν πραγματεύονταν κάπως ἐκτενέστερα πάντα ὅμως ἐν μέρῃ τὸ ζητήμα τοῦτο. Κατόπιν πραγματεύεται τὸ σχῆμα, τὶς διαστάσεις καὶ τὴ διακόσμηση τῶν Ροδιακῶν προϊόντων καὶ μᾶς προσφέρει τὶς ἀρτιώτερες σελίδες ποὺ ώς τὴν ὥρα γράφτηκαν πάνω στὸ θέμα τοῦτο. Οἱ σχετικὲς μὲ τὴν διακόσμηση, μάλιστα, εἶνε γεμάτες χάρη καὶ παραστατικότητα. Σειρὰ δόλοκληρη ἀπὸ πινάκια περνῶν μπροστά στὰ μάτια τοῦ ἀναγνώστη, μὲ ὅλη τὴν ζωηρότητα τῶν χρωμάτων καὶ τὴν ποικιλία τῶν ὅμορφων παραστάσεών των.

‘Ο κ. Νομικός τελειώνοντας τὸ κεφάλαιο καὶ μαζὶ τὸ ἔργο του ἔξετάζει μὲ κάποια συντομία τὸ ζητήμα τῆς καταγωγῆς τῆς λεγόμενης Ροδιακῆς Τέχνης. ‘Αναφέροντας τὶς λαθεμένες γνώμες τῶν κ. κ. A. Jaquemart καὶ E. du Sommerard, ἀποδείχνει πώς οἱ θεωρίες των εἰναι ἀβάσιμες καὶ συμφωνόντας μὲ τὴ γνώμη τῶν κ. κ. O. V. Talke, Karam-

baeck και G. Migeon, ἀρνεῖται ν' ἀναγνωρίσῃ τὴν Ρόδο ώς ποιτίδα και ἀποκλειστικό τόπο παραγωγῆς τῆς τέχνης τούτης.

Ωστόσο ἐπειδὴ οἱ λίγες λέξεις ποὺ ἀμφερῶνται στὸ ζήτημα τοῦτο,—τὸ διποῖο ἀποτελεῖ μποροῦμε νὰ ποῦμε τὸ κύριο θέμα του — δὲν φθάνουν γιὰ νὰ δικαιολογήσουν τὸν τίτλο τοῦ βιβλίου, δὲν ὑπάρχει καμιὰ ἀμφιβολία δι τὸ συγγραφέας ἐπιφυλάσσεται νὰ καλύψῃ τὴν αἰσθητὴ και ἴσως θεληματικὴ τούτη παράλειψη και ν' ἀναπτύξῃ διεξοδικώτερα, σὲ νέο ἔργο του, τὶς θεωρίες ποὺ ὑποστηρίζει και ταυτόχρονα νὰ ἀνασκευάσῃ και τὶς τῶν ἀντιφρονούντων, πέροντας ως βάση του, ἐκτενέστερες και πληρέστερες πληροφορίες. Ο κ. Νομικὸς τὰ μέσα αὐτὰ τὰ ἔχει πρόχειρα, ὅπως μποροῦν νὰ διμολογήσουν ὅσοι εἶχαν τὴν τύχη νὰ τὸν γνωρίσουν και νὰ συζητήσουν μαζὶ του ἐπὶ τοῦ προκειμένου.

ΚΑΙΡΟ, 1919.

Δ. ΚΥΤΙΚΑΣ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΝΕΑ ΜΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΙΚΑ. — Δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ γράψω κριτικὴ γιὰ τὰ νέα ἀναγνωστικά, ποὺ εἶναι κι' αὐτὰ ἕνα ἀπ' τὰ μεγαλύτερα ἐθνικὰ εὐεργετήματα τῆς φωτισμένης κυβερνήσεως Βενιζέλου. Δὲ θὰ ξετάσω δηλαδὴ σύμφωνα μὲ ψυχολογικοὺς και παιδαγωγικοὺς νόμους τὰ ἔξωτερικὰ και ἐσωτερικὰ προτερήματα και σφάλματα. Θὰ ἐκθέσω μερικὲς πρόχειρές μου παρατηρήσεις ποὺ ἔκανα φέτος πάνω στὴ διδασκαλία μου.

Εἰμι μάρκετα χρόνια δάσκαλος. Συνείδισα κι' ἔγω ν' ἀκούω τὴν κακὴ ἀνάγνωση και ἀσυνείδητη ἀπαγγελία τῶν παιδιῶν μας, και μοιρολατρικὰ πιὰ παρ' ὅλες μου τὶς προσπάθειες κόντευα νὰ πιστεύω πὼς ἡταν ἐλάττωμα τῶν παιδιῶν μας ἔμφυτο κι' ἀγάπτευτο, τὸ νὰ διαβάζουν ἄσχημα. "Ο, τι θὰ πῶ δὲν εἶναι βέβαια ἀνακάλυψη" μά ή ἐντύπωσή μου ἡταν τόσο δυνατὴ και ή ἐνδιαφίστησή μου τόσο μεγάλη ποὺ δὲ βρίσκω ἀστοχο νὰ τὴν ἐκθέσω.

Φέτος γιὰ πρώτη φορὰ μεταχειρίσθηκα ἐλεύθερα πιὰ στὸ πρότυπο σκολειὸ τοῦ 'Ἐκπαιδευτικοῦ 'Ομίλου, τὰ νέα 'Ἀναγνωσματάρια Α'. και Β'. τάξεως. Λέγω ἐλεύθερο γιατὶ ἐδῶ στὴν Αἴγυπτο ἀπὸ πρόληψη κι' ἀπὸ ἄλλους ἀδικαιολόγητους περιορισμοὺς ὥχι μόνο δὲν καινοτομοῦμε στὴν ἐκπαίδευση μὰ και κάθε μεταρρύθμιση σχετικὴ, ποὺ γίνεται στὸ Κράτος, τὴν ἐφαρμόζουμε πολὺ ἀργά. 'Ἀπόδειξη ποὺ ἔχουμε σὲ πολλὰ δημοτικὰ σκολειὰ ἀναγνωστικὰ παλαιότατα δπως τὰ κλασσικὰ «ἴα» τὰ διδακτικὰ βιβλία ποὺ καταργήθηκαν ἀπὸ τὸ κράτος χρόνια τόρα, ἐδῶ ἔχουν μεγάλη πέραση κι' οἱ ἔξετάσεις γραπτὲς χειμερινὲς και θερινὲς γίνονται κανονικώτατα και στὶς μικρὲς ἀκόμη τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ ἐνῶ στὸ κράτος ἔχουν καταργηθεῖ.

Ξέφυγα ἀπ' τὸ θέμα κι' ἐπανέρχομαι. Τὰ βιβλία τοῦ Παπαμιχαὴλ γιὰ τὴν Α'. τάξη 'Αλφαριθμητάριο κι' 'Λαγνωσματάριο μπόρεσα και τάβαλα ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τοῦ σχολικοῦ ἔτους.

Στὴ Β'. δμως ἄρχισα νὰ δουλεύω μὲ τὰ παληὰ τῆς Καζαντζάκη ἐκδοση 1915 γιατὶ δὲν εἶχα τὰ νέα.

Τὰ παιδάκια τῆς Α'. διάβαζαν ἀβίαστα γεμάτα χαρά πάντα μοῦ γύρευαν νὰ πάρουμε πιότερο μάθημα.

Καμιὰ φορὰ τὰ ρωτοῦσα νὰ μοῦ ποῦν τὸ περιεχόμενο τοῦ βιβλίου μὲ λόγια δικά τους. Γέρυζαν τότε και μὲ κύταζαν μὲ κάποια ἀφελῆ εἰρωνεία σὰν νὰ μοῦ λέγανε «μὰ δὲν καταλαβαίνεις τὶ λέει τὸ βιβλίο; εἶναι τόσο εὔκολο.»

Στὴ Β'. δμως δπως και στὶς ἄλλες τάξεις τοῦ Δημοτικοῦ ἡ ἀνάγνωση γινόταν μὲ ἀγωνία, μηχανισμό, τρέξιμο, μὲ κολόβωμα η παραμορφωση ἀστεία τῶν λέξεων.

Σὲ πολλὰ παιδιά ποὺ ἡταν δυνατώτερο τὸ γλωσσικὸ αἰσθητα, νικοῦσε τὸ ὄπτικὸ και διώρυθμων τὸ βιβλίο. 'Η πατρὶς λ.χ. γινόταν πατρίδα, η ἐλαῖα ἐληά, τὰ ὄντα αὐτιά.

Σὲ λίγο καιρὸ ἔφερα και τ' 'Ἀναγνωστικὰ γιὰ τὴ Β'. τάξη ἐκδοση 1918. 'Η τάξη ἀλλαζεῖν ὀλότελα. 'Η ἀνάγνωση τόρα λευθερώθηκεν ἀπὸ τὰ κομπιάσματα και τοὺς ἀδικαιολόγητους σταθμούς, ἔγινε μάθημα εὐγάριστο και ἀγαπητό.

Εἰν' ἀλήγθεισ πὼς στὴν ἀρχὴ τὸ τυπικὸ τῶν νέων βιβλίων ξένισε κάπως τὸ μάτι τῶν παιδιῶν: και πολλὲς ἐλληνικώτατες λέξεις ἔξοριστες ἀπὸ τὰ παληὰ ἀναγνωστικά, ποὺ δυστυχῶς τὰ ἐδῶ παιδιά δὲν ἔχουν και τὴν εὐκαιρία νὰ τὶς ἀκοῦν, φαίνονταν κάπως ἀστείες. Οἱ δυσκολίες δμως αὐτὲς γρήγορα νικήθηκαν.